

DIRBTINIS INTELEKTAS STUDIJOSE
(AR IR KAIP PASIKEIS ŠVIETIMO SISTEMA DĖL DIRBTINIO INTELEKTO?)

Julius Ramanauskas, afiliuotasis prof.
Klaipėdos universitetas
juliuss.ramanauskas@gmail.com

IVADAS

Aktualumas

Inovacijų atmetimas – senas žmonijos įprotis. Įsivaizduokime beždžionių bendruomenę, kurioje bananai ilgus metus buvo skinami lipant į medžius. Vieną dieną jaunoji karta pasiūlo naują – naudoti lazda. Senieji tik kraipė galvas: „Kam ta lazda? Visą gyvenimą skynėme be jos!“ Tačiau laikui bėgant šis įrankis tampa neatsiejamu kasdienybės dalimi. Panašiai ir švietimo sistemoje – naujos technologijos (konkrečiai dirbtinio intelekto taikymas) ligšiol dažnai sutinkamos su skepticizmu.

Kaip pažymi garsusis vadybos tyrinėtojas P. Druckeris (2004), iki šiol aukštojo ir vidurinio mokslo sistemoje taikomas Europoje dar XVII amžiuje (prieš 300 metų (!)) „išrastas“ modelis. Nors jis koreguotas, bet pagrindas išliko nepakitęs – orientuotas į industrinės visuomenės poreikius, o ne į šiuolaikinės žinių ekonomikos iššūkius.

Tikslas

Pasiūlyti švietimo transformacijos gaires, atliepiančias technologinius pokyčius ir ugdymo kokybės iššūkius, taikant dirbtinį intelektą (DI).

Metodika

Išnagrinėtos kai kurių Lietuvos universitetų paskelbtos DI naudojimo nuostatos, taip pat įvertinta ilgametė patirtis, taikant nuotoline studijas KU Vadybos katedroje.

Pagrindinės teorinės prielaidos

Jos apima technologinį, pedagoginį, etinį ir socialinį pagrindą, leidžiantį DI integruoti į studijų procesus:

- technologinė pažanga ir skaitmenizacija:**
 - DI diegimas grindžiamas sparčia informacinių technologijų raida ir studijų skaitmenizavimu;
 - DI leidžia kurti personalizuotas studijų aplinkas, automatizuoti vertinimą ir analizuoti mokinių pažangą.
- konstruktyvistinė mokymosi teorija:**
 - DI taikymas remiasi idėja, kad studijos yra aktyvus, individualus procesas, kurį galima paremti adaptuojamais DI sprendimais;
 - DI gali padėti kurti studijų scenarijus, atitinkančius mokinio gebėjimus ir poreikius.
- etinės ir privatumo prielaidos:**
 - DI taikymas švietime reikalauja aiškių etinių gairių, ypač susijusių su duomenų apsauga, šališkumu ir sprendimų skaidrumu.

Tyrimo rezultatai

Transformacijos kryptys

Per artimiausius 3–5 metus sparčiai besivystantis *DI ne sunaikins, bet iš esmės transformuos aukštojo mokslo švietimo sistemą*. Žmogaus mokymosi esmė – žinių įgijimas, kritinis mąstymas, bendravimas – išliks, tačiau keisis jų ugdymo būdai ir studijų formos. Galima išskirti penkias pagrindines kryptis:

- mokymosi būdai.** DI leis kurti interaktyvias, įtraukiančias mokymosi aplinkas, pasitelkiant žaidybinių, virtualią realybę, avatus (dirbtinė internetinė asmenybė) ir pokalbių DI partnerius. Fizinis ir virtualus mokymasis bus integruojami, o DI padės struktūruoti turinį, skatinti diskusijas, projektinį darbą ir simuliacijas;
- individualizuotas mokymas.** DI analizuos studentų pažangą ir pritaikys turinį pagal jų gebėjimus, tempą ir interesus. Tai leis atsisakyti „vieno dydžio visiems“ modelio ir pereiti prie personalizuoto, lankstesnio mokymosi;
- vertinimo sistemos pokyčiai.** DI galės objektyviai ir greitai vertinti studentų darbus, stebėti pažangą realiuoju laiku ir teikti individualias rekomendacijas. Vertinimas taps nuolatinis, orientuotas į augimą, o ne vienkartinį rezultatą;
- dėstytojo vaidmens transformacija.** Dėstytojas taps ne paskaitų skaitytoju, žinių perteikėju, o *mentoriu* – padedančiu studentui orientuotis informacijos gausoje, ugdyti jų kritinį mąstymą, kūrybiškumą ir etinį atsakingumą. DI keičia tradicinį dėstytojo vaidmenį, todėl būtina pedagogų kompetencijų plėtra;
- turinio kūrimo demokratizacija.** DI įrankiai leis studentams ne tik vartoti, bet ir kurti turinį – testus, prezentacijas, mokymosi medžiagą. Tai skatins aktyvų mokymąsi ir savarankiškumą.

Iššūkiai ir atsakomybės

Nepaisant akivaizdžių galimybių, DI integracija kelia ir rimtų iššūkių:

- metodinės medžiagos dėstytojams trukūmas;
- algoritmų šališkumas ir skaidrumo stoka;
- duomenų apsaugos ir privatumo klausimai;
- akademinio sąžiningumo iššūkiai.

APIBENDRINIMAS IR LITERATŪRA

Išvados

DI švietime nėra nei grėsmė, nei panacėja – tai įrankis. Svarbu ne drausti, o atsakingai reguliuoti: kurti aiškias DI naudojimo taisykles (metodikas), etikos gaires. Būtina stiprinti dėstytojų kvalifikaciją. Etikos ugdymas turi tapti neatsiejamu DI taikymo dalimi. Klausimas ne „ar“, o „kaip“ integruosime DI į studijų sistemą? Ar būsime tie, kurie „kraipo galvas“, ar tie, kurie kuria naujas „lazdas“ studijoms?

Literatūra

Čiegis, R., Šimanskienė, L., Ramanauskas, J. (2022). Nuotolinės studijos ar nuotolinės paskaitos? *Regional Formation and Development Studies*. ISSN 2029-9370. Vol. 1.
Dirbtinis intelektas švietime: perspektyvos ir rizikos. (2025). Nacionalinė biblioteka Z-2025-3.
DI švietime – praktiniai įrankiai ir seminarai. (2025). Mokslo akademija.
DI ir švietimas: gairės politikos formuotojams. (2024). NSK portalas.
Technologijos ir švietimas: ką dirbtinis intelektas sako apie KU? (2025). – Klaipėdos universitetas, <https://www.ku.lt/lt/naujienos/technologijos-ir-svietimas-ka-dirbtinis-intelektas-sako-apie-klaipedos-universiteta>
Друкер, П. Ф. (2004). *Энциклопедия менеджмента*. Москва, Санкт-Петербург, Киев. Prieiga internete: <https://studfile.net/preview/1100315/>